

Nyírcsászári

Nyírcsászári története:

Szláv eredetű, a császár köznévből képzett személynévi helynév. Kétségtelenül első birtokosáról kapta a nevét, de csak a XIV. sz. elején tűnt fel, birtokosai talán a Kaplony nemzetség egyik ágát alkotják. A Császári család 1551-ben még földesura volt, de 1580-ban már a Komorócyak bírták. 1515-ben a falut Dersy Lászlónak a Dózsa-féle felkelésben okozott károkért 6 ls fél forint kártérítésre kötelezték. A Császári család birtokrészét anyja révén 1604-ben Tárkányi Ferenc Szerezte meg. 1658-ban Barkóczi László Császáriban levő udvarházát Barkóczi Györgynek hagyja

Mint magvaszakadt kisnemesi birtok, a XVII. Század folyamán a fiscusra szállott, és a XIII. sz. folyamán baktai uradalom tartozéka lett, s annak sorsát követte. A jobbágyfelszabadulás idején Bekk Pál volt a földesura, 480 lakosa mellett gör. kat. temploma is volt.

Nyírcsászári jellege: A Nyírség középvonalában, annak keleti felében fekvő, mai formájában szabálytalan alaprajzú, többutcs kisközség. Középkori településközpontját a Kossuth utcában álló, gótikus eredetű görög katolikus templom jelöli ki, és ez az utca ma is a legarchaikusabb. (Utcavezetése és telkeinek kapcsolata is a legrégibb a faluban.) Keskeny utcáinak hosszára nyúlt szalagtelkei előkertes beépítésűek. A soros beépítésű udvarokon egymást követve, de különállóan helyezkedik el a lakóház, az istálló és az egyéb, jószágok számára készült építmények (kisólak), a különböző rendeltetésű színek, majd a dohánypajta (hodály).

A belső kerítéssel részekre osztott udvarokra a tagolt épületelrendezés a jellemző.

A régi szeszgyárhoz kapcsolódó volt "kolóniá"-ra a fentebb leírtak csak értelemszerű módosztatással vonatkoznak.

Nyírcsászári nevezetességei:

GÖR.KAT.TEMPLOM

1515-ben a falu temploma Márton püspök tiszteletére van szentelve. Egyhajós, homlokzati tornyos, a hajónál keskenyebb sokszögszentélyű, keletelt téglatemplom. Szentélye biztosan gótikus, a XV század elejéről való. A hajó és a szentély síkmennyezetes. A mennyezetet 1882-ben állították helyre. Baldachinos faoltára van, mely 1926-ban készült.

Népi építészet

Lakóház: A falazatot túlnyomórészt döngölt földből készítették. Később az egz- két ásonyomra kiásott "alapra" általában vályogfal került. A vertfalnál a fekete agyagos földhöz szalmát vagy pelyvát - néha venyigét - vegyítettek, keverték. Karóvályas földfalú házak építése csak a századforduló előtt volt gyakori? Rakott sárfal (fecskefal) egyes melléképületeknél figyelhető meg. A nyeregtetős és a kontyos (utóbbit bogárhátú háznak is nevezik) épületek szarufás szerkezetűek és náddal fedettek.

Lakóházai két- négy osztatúak, a földfalak tapasztottak és fehérre meszeltek. A színes homlokzatfestés napjainkban kezd elterjedni. A helyiségek földpadlósak, fafödémeseek. A pitvaros konyhák szabadkéményeit és a régi tüzelőberendezést szinte kivétel nélkül elbontották már.

Gazdasági épületek

Ideértve a nyári konyhát is, a lakóházhoz hasonló szerkezettel készültek, kivéve a dohánypajtát, amelyet favázzal, deszka- vagy kórófallal építettek. Utóbbival analóg szerkezetűek, de hevenyészettebben összeróttak a különböző rendeltetésű színek. Mindezekről elűtnek azonban a földbe mélyített, ágasfás-szelemenek tetőszerkezetű, földhányással fedett ún. földólak, amelyeknek egy-két példányát a község külkerületén, a "telep"-eken még volt módunk tanulmányozni.

A telkeket az utca felé korábban deszkapalánk zárta le; ma e helyett faoszlopos drótkerítés készül. Vesszőből font vagy kóróból korcolt kerítés is szép számmal található.

-Kossuth u. 26. Lakóház. Tulajdonos: Könnyű István

Épült a XIX. Század második felében, ház+konyha (pitvar) alaprajzzal. Kemencés, zártkéményes tüzelőberendezése a 40-es években készült. Sárral tapasztott vertfal, földpadlós, deszkafödémek helyiségek. Szarufás, nádazott tető. Egyablakos utcai homlokzata csapott nyeregtetős. Sárral tapasztott, fehérre meszelt tűzfal.

-Kossuth u. 65. Lakóház. Tulajdonos: Zékány Mihály

Épült a XIX. Század legvégén, szoba (ház)+pitvar+szoba+(kisház)+kamra+kiskamra alaprajzzal, részben alápincézve (az utóbbi két helyiség alatt). A pitvarban zárt téglakémény, a hátsó szobában kemence, az első szobában falazott asztaltűzhely. A helyiségek földpadlósak, deszkafödémek. Kéttengelyes utcai homlokzat, ablakain kifelé nyíló szép zárótáblákkal (spalettákkal). A pitvaron faléces, rácsos kisajtó (verőce).

Szarufás szerkezetű, náddal fedett és szalmával javított nyeregteteje az utca felől kontyolt (bogárhátú).

Rákóczi-telep Földól. Tul.: Láccó József

K-Ny hossztengeyű 4x2,5 m-es belméretű, délkeleti sarkán 2 m-rel előreugró, 1,10 m széles lejtős (meneteles) gáddal ellátott, 1 m mélyen a földbe süllyesztett építmény. Nyugati végén végigfutó, széles fajászol. Két végén mélyen a földbe ásott egy-egy ollóvégű faágas hordja a végigfutó gerincszelemt. Az utóbbira és a földre támasztott, sűrű tengelyosztású szarufák venyigeborítás hordanak, és erre vastag földhányás kerül.

Készítette: Kecskés Anna III. rajz – víz.kom. 2002.